

www.e-rara.ch

**M. Tullii Ciceronis opera omnia, praeter hactenus vulgatam Dionysii
Lambini editionem ; accesserunt D. Gothofredi,... note**

Cicero, Marcus Tullius

Lugduni, 1588

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: Online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-11124>

Pro P. Sylla. Oratio vicesimaquinta.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

PRO P. SYLLA.

ORATIO VICESIMAQVINTA.

Synopsis.

¶ Quæstio, An P. Sylla cum Catilina coniuraverit. Accusator vel Delator L. Torquatus. Reus, P. Sylla. Patroni P. Sylla, Qu. Hortensius & Cicero. Acta anno urbis 691.

Miseriam, ut amplissimo in honore cum communi ambitionis invidia, tum singulari Auronij bodi euerteretur, & in his pristina fortuna reliquis miseris, & afflictis, tamen haberet quosdam, quorum animos ne supplicio quidē suo fatiare posset: quamquā ex huius incommodis magnam animo molestiam capio, tamen in ceteris malis facile patior oblatum mihi tempus, in quo boni viri lenitatem meam, misericordiamque, notam omnibus quondam, nunc, quasi intermissam, agnoscerem: iam prohi, ac perdiri cines, edomiti, atque victi, præcipitante repub. vehementer me fuisse, atque fortē: conferuata, mitem, ac misericordem faterentur. Et, quoniam L. Torquatus, meus familiaris, ac necessarius iudex, existimavit, si nostram in accusatione sua necessitatem, familiaritatemque violasset, aliquid se de auctoritate meæ defensionis posse detrachere: cum huius periculi propulatione coniungam defensionem officij mei: quo quidem genere non videret orationis, iudices, hoc tempore, si mea solum interesset. multis enim mihi locis, & data facultas est, & sæpe dabitur de mea laude dicendi. sed, ut ille, iudices, quātum de mea auctoritate diripuisse, tantum se de huius præsidij diminuerum speravit: sic hoc ego sentio, si mei facti rationem vobis, constantiamque huius officij, ac defensionis probauero, causam quoque me P. Sylla probaturum. ¶ Ac si primum abs te illud L. Torquate, quæro, cur me à ceteris clarissimis viris, ac principibus ciuitatis, in hoc officio, atque in defensionis iure secernas. quid enim est, quam obrem abs te Qu. Hortensij factum, clarissimi viri, atque ornatissimi cuius, non reprehendatur, reprehendatur meum? nam si initium est consilium à P. Sylla inflammandæ ciuitatis, huius extinguendi imperij, delendæ urbis: mihi maiorem hæc res dolorem, quam Qu. Hortensio, mihi maius odij asferre debet, meū denique grauius esse iudicium, qui adiuvandus in his causis, qui oppugnandus, qui defendendus,

A qui deferendus esse videatur? Ita, inquit, tu enim inuestigasti, tu patefecisti coniurationem. Quod cum dicit, non attendit, eum, qui patefecerit, hoc curasse, ut id omnes viderent, quod antea fuisset occultum. Quare ista coniuratio, si patefacta per me est, tam patet Hortensio, quam mihi. quem cum videas honore hoc, auctoritate, virtute, consilio præditum, non dubitare, quin innocentem P. Syllam defenderet: quæro, cur, qui aditus ad causam Hortensio, patuerit, mihi interclusus esse debuerit. quæro illud etiam, si me, qui defendo, reprehendendum putas esse, quid tandem existimes de his summis viris, & clarissimis ciuibus, quorum studio, & dignitate celebrari hoc iudicium, & ornari, causam defendi huius innocentis vides? non enim vna est ratio defensionis ea, quæ posita est in oratione. omnes, qui adsunt, qui laborant, qui saluum volunt, pro sua parte, atque auctoritate defendunt. **C** in quibus subfelliis hæc ornamenta, ac lumina reipubl. viderem, in his me apparere nollem, quorum ego opera illam in locum, atque in hanc celsissimam sedem dignitatis, atque honoris, multis meis, ac magnis laboribus, & periculis, adscendissem? Atque, ut intelligas, Torquate, quem accuses, si te id offendit, quod ego, qui hoc genere questionis defenderim neminem, non desim P. Sylla: recordare de ceteris, quos adesse huic vides. intelliges, & de hoc, & de ceteris iudicium meum, & horum, par, atque vnum fuisse. **D** Quis nostrum adfuit Vargunteo? nemo: ne hic quidem Qu. Hortensius, præsertim qui illum solus antea de ambitu defendisset. non enim iam se villo officio cum illo coniunctum arbitrabatur, cum ille, tanto scelere commisso, omnium officiorum societatem diremisisset. Quis nostrum Ser. Syllam? quis P. Lentulum? quis M. Leccam? quis Cornelium, defendendum putauit? quis his horum adfuit? nemo. quid ita? quia ceteris in causis, etiam nocentes, viri boni, si necessarii sunt, non defendendos esse non putant. in hoc crimine, non solum leuitatis est culpa, verum etiam quædam contagio sceleris, si defendas eum, quem obstrictum esse patriæ suspicere. Quid Auronius? nonne sodales, non collega tui, non veteres amici, quorum ille copia quondam abundarat, non hi omnes, qui sunt in repo. principes, defuerunt? immo etiam testimonio plerique læserunt? Statuerant, tantum illud esse in officium, quod non modò non occultari per te, sed etiam aperiri, illustrarique deberet.

Toma.

et ij.

P. CLXVII.
a EXOR.
DIVM.

b. al. Antro-
nii.

c. Mitatur hic
Demostenē
ex quo Cre-
tyonae.

d. L. deripuit
ser. Torquate
vero est, de-
trahere.
e. L. demia-
torem P. Sy-
lla. h. h. 109.

f. L. h. 109.
h. h. 109.

a al. ope.*

P. CXXVIII.

b L. Vargun-
teio.

c L. Quis C.
Cornelium,
def.

d L. Quid? An-
tronio non so-
dalis.

e fort. v. 109.
modo.

a L. Aufusse-
cita veteres.

P. B.

b I. honoru
omnium.

c fere ad salu
tem aliis esse
pot.

F. CLXX,
d L. Lepido,
& Tullo, l. al.
Lepido & Vol
catio Coll.

e L. quos vi
des huc ad
esse.

Quamobrem quid est, quod mirere, si cum iisdem me in hac causa vides adesse, cum qui bus in ceteris intelligis abfuisse? nisi verò me vnum vis ferum, præter ceteros, me asperum, me inhumanum existimari: me singulari immanitate, & crudelitate præditum. Hanc mihi tu si, propter res meas gestas, imponis in omni vita mea personam: Torquate, vehementer erras, me natura misericordem, patria severum: crudelem nec patria, nec natura esse voluit, denique istam ipsam personam, vehementem, & acrem, quam mihi tum tempus, & respu. imposuit, iam voluntas, & natura ipsa detraxit, illa enim ad breue tempus severitatem postulat: hæc in omni vita misericordiam, lenitatemque desiderat. Quare nihil est, quod ex tanto comitatu virorum amplissimorum me vnum abstrahas, simplex officium, atque vna est omnium bonorum causa, nihil erit, quod admirare posthac, si in ea parte, in qua hos animaduverteris, me videbis, nulla est enim in repu. causa mea propria, tempus agendi fuit magis mihi proprium, quam ceteris: doloris verò, & timoris, & periculi fuit illa causa communis. neque enim princeps tunc ad salutem esse potuisses, si esse alij comites noluissent. Quare necesse est, quod mihi consuli præcipuum fuit præter alios, id iam priuato cum ceteris esse commune. Neque ego hoc partiende inuidia, sed communicandæ laudis causa loquor, oneris mei partem uemini impertio, gloriæ bonis omnibus. In Autronium testimonium dixisti, inquit: Syllam defendis. Hoc totum eiusmodi est, iudices, ut, si ego sim inconstans, ac levis, nec testimonio fidem tribui conuenierit, nec defensioni auctoritatem. sin est in me ratio reip. religio priuati officij, studium retinendæ voluntatis bonorum: nihil minus accusator debet dicere, quam ad me defendendi Syllam, testimonio læsum esse Autronium. videor enim non solum studium ad defendendas causas, verum opinionis aliquid, & auctoritatis asserre: qua & moderatè ego utar, iudices, & omnino non vterer, si ille me non coegisset. Duæ coniurationes abs te, Torquate, constituuntur: vna, quæ Lepidus, & L. Tullio, & o s. s. patre tuo consule designato, facta esse dicitur: altera, quæ me consule. Harum in utrâque Syllam dicis fuisse. Patris tui, fortissimi viri, atque optimi consulis, scis, me consiliis non interfuisse: scis, me cum mihi summus tecum usus esset, tamen illorum expertem temporum, & sermonum fuisse: credo, quod nondum penitus in rep. versabar, quod nondum ad propositum mihi finem honoris perueneram, quod mea me ambitio, & forensis labor ab omni illa cogitatione abstraheret. Quis ergo intererat vestris consiliis? omnes hi, quos vides hic adesse, & in primis Qu. Hortensius: qui cum propter honorem, ac dignitatem, atque animum eximium in rempublicum propter summam familiaritatem, summumque amorem in patrem tuum, cum communibus, tum præcipuis patris tui periculis commouebatur. Ergo istius coniurationis crimen, defensum ab eo est, qui interfuit, qui cognouit, qui particeps & consilij vestri fuit, & timoris. cuius in hoc crimine propulsa cum esset copiosissima, atque ornatiſſima oratio, tamen non minus inerat auctoritatis in ea, quam fa-

A cultatis. Illius igitur coniurationis, quæ facta contra vos delata ad vos, à vobis prolata esse dicitur, ego testis esse non potui. non modò enim nihil comperi, sed vix ad aureis meas istius suspicionis fama peruēnit. Qui vobiscum in consilio fuerant, qui vobiscum illa cognouerunt, quibus ipsis periculum cum consiliari putabatur, qui Autronio non adfuerunt, qui in illum testimonija graui dixerunt, hunc defendunt, huic adfunt, in huius periculo declarant, se non crimine coniurationis, ne adessent ceteris, sed hominum maleficio, deteritos esse. Mei consulatus autem tempus, & crimen maximæ coniurationis à me defenderat. Atque inter nos partitio nō est sortituro, iudices, nec temerè facta: sed, cum videremus, eorum criminum nos patronos adhiberi, quorum testes esse possemus, utique nostrum id sibi suscipiendum putauit, de quo aliquid scire, atque existimare potuisset. Et, quoniam de criminibus superioris coniurationis Hortensium diligenter audistis, de hac coniuratione, quæ, me consule, facta est, hoc primum attendite. Multa, cum essem consul, de dumis reip. periculis audiui, multa quæ sui, multa cognoui. nullas vniquam de Sylla nuntius ad me, nullum indicium, nulla litterarum peruenerunt, nulla suspicio. Multum hæc vox fortasse deberet valere eius hominis, qui consul infidias reip. consilio inuestigasset, veritate aperuisset, magnitudinem animi vindicasset, cum ipse nihil fuisse de Sylla, nihil suspicatum esse diceret, sed egoing nondum vtor hac voce ad hunc defendendum: ad purgandum me potius vtor: ut mirari Torquatus desinat, me qui & Autronio abfuerim, Syllam defendere. Quæ enim Autronij fuit causa? quæ Syllæ est? ille ambitus iudicium tollere, ac disturbare primam consilio voluit gladiatorum, ac fugitiuorum tumultu: deinde, id quod vidimus, omnes lapidatione, atque concursu Syllæ, si sibi suus pudor, ac dignitas non prodesset, nullum auxilium requisit. Ille damnatus ita se gerebat non solum consiliis, & sermonibus, verum etiam adpectu, atque vultu, ut inimicus esse amplissimis ordinibus, infestus bonis omnibus, hostis patriæ videretur. hic se ita fractum illa calamitate, atque afflictum putauit, ut nihil sibi ex pristina dignitate superesse arbitraretur, nisi quod modestia retinisset. Hæc verò in coniuratione, quid tam coniunctum, quam ille cum Catilina, cum Lentulo? quæ tanta societas vllis inter se rerum optimarum, quanta ei cum illis, sceleris, libidinis, audaciæ? quod flagitium Lentulus non cum Autronio concepit? quod sine eodem illo Catilina facinus admisit? cum interim Sylla cum eisdem ipsis non modò non contem. sollicitudinemque non quæreret, sed ne medioer quidem sermone, & congressu coniungeretur. Illum Allobroges, maximarum rerum verissimi indices, illum multorum litterarum, ac nuntij coarserunt: Syllam interea nemo infirmulauit, nemo nominauit. Postremo electo, siue emissio iam ex vrbe Catilina, ille arma misit, conuua, tubas, falces, legiones: ille relictus intus, expectatus foris, Lentuli pœna compressus, conuertit se aliquidando ad timorem, nunquam ad salutem: hic contra ita quieuit, ut eo tempore omni Neapoli fuerit, ubi neque fuisse pu-

a L. Aufusse-
cita veteres.

P. B.

b I. honoru
omnium.

c fere ad salu
tem aliis esse
pot.

F. CLXX,
d L. Lepido,
& Tullo, l. al.
Lepido & Vol
catio Coll.

e L. quos vi
des huc ad
esse.

a L. Aufusse-
cita veteres.

fuisse putantur huius affines suspicionis, & locus est ipse non tam ad inflammandos calamitosos animos, quam ad consolandos accommodatus. Propter hanc igitur tantam dissimilitudinem hominum, atque causarum, dissimilem me in utroque praeui. Veniebat enim ad me, & saepe veniebat Autronius, multis cum lacrymis, supplex, ut se defenderem: & se meum condiculus in pueritia, familiarem in adolescentia, collegam in quaestura commemorabat fuisse: multa mea in se, nonnulla etiam sua in me proferebat officia. Quibus ego rebus, iudices, ita fletebat animo, atque frangebar, ut etiam ex memoria, quas ipse mihi fecerat infidias, deponerem: ut iam immisum esse ab eo C. Cornelio, quibus me in sedibus meis, in conspectu vixoris meae, ac liberorum meorum trucidaret, obliuiscerer. Quae si de vno me cogitasset, quae mollicita sum animi, ac lenitate, numquam mehercule illius lacrymis, ac precibus restituissem. Sed, cum mihi patriae, cum vestrorum periculorum, cum huius urbis, cum illorum delubrorum, atque templorum, cum puerorum infantium, cum matronarum, ac virginum veniebat in mentem: & cum illae infestae, ac funestae facies, vniuersumque totius urbis incendium, cum tela, cum caedes, cum ciuium cruor, cum cinis patriae versari ante oculos, atque animum memoria refricare coepit: tum denique ei resistebam, neque solum illi hosti, ac paritidæ, sed his etiam propinquis illius Marcellis, patri, & filio, quorum alter apud me parentis grauitatem, alter filij suauitatem obtinebat: neque me arbitrabar sine summo scelere posse, quod maleficium in aliis vindicasset, idem in illorum socio, cum seirem, defendere. Atque idem ego neque P. Syllam supplicem ferre, neque eisdem Marcellis, neque huius M. Metellæ, hominis necessarii, preces sustinere potui. neque enim est causa aduersa naturæ: nec homo, nec res misericordiae meae repugnat. nusquam nomen, nusquam vestigium fuerat: nullum crimen, nullum indicium. Suscepi causam, Torquate, suscepi, & feci libenter, ut me, quem boni constantem semper, ut spero, existimassent, eundem me improbi quidem crudelem dicerent. Hic ait se ille, iudices, regnum meum ferre non posse. Quod tandem, Torquate, regnum? consulatus, credo mei: in quo ego imperavi nihil, sed contra patribus conscriptis, & bonis omnibus parui. quo in magistratu non institutum est a me, iudices, regnum, sed non permissum. Quem tum in tanto imperio, tanta potestate, non dicis fuisse regem, nunc priuatum, regnare dicis? quo tandem nomine? Quod, in quos testimonia dixisti, inquit, damnati sunt: quem defendis, sperat se absolutum? ite. Hic tibi ego de testimoniis meis hoc respondeo: si falsum dixerim, te & in eos dixisse. sin verum: non esse hoc repugnare, cum h. verum iuratos dicat probare. De huius spe tantum dico, nullas a me opes P. Syllam, nullam potestatem, nihil denique, præter fidem defensionis, expectare. Nisi tu, inquit, causam receperis, numquam mihi restitisset: sed, in dicta causa, profugisset. Si iam hoc tibi concedam, Q. Hortensium, tanta grauitate hominem, si hos tales viros non suo iure iudicio, sed meo: si hoc tibi

dem, quod credi non potest, nisi ego huic adesset, hos adfuturos non fuisse: ut tandem rex est, ite, cui innocentes homines non resistunt, an is, qui calamitosos non deserit? At hic etiam, id quod tibi necesse minime fuit, facetus esse voluisti, cum Tarquinium, & Numam, & me, tertium peregrinum regem, esse dixisti. Mitto iam de rege quaerere: illud quaero, peregrinum cur me esse dixeris. nam, si ita sum, non tam est admirandum, regem esse me, quia, ut tu vis, etiam peregrini, reges Romae fuerunt, quam consulem Romae fuisse peregrinum. Hoc dico, inquit, te esse ex ex municipio. Fateor, & addo etiam, ex eo municipio, vnde iterum iam salus huic urbi, imperioque missa est. Sed scire ex te periculum, quamobrem, qui ex municipiis veniant, peregrini tibi esse videantur. nemo enim istuc M. illi Catoni seni, cum plurimos haberet inimicos, nemo T. Coruncano, nemo Curioni, nemo huic ipsi nostro C. Mario, cum ei multi inuiderent, obiecit unquam. Equidem vehementer lætor, eum esse me, in quem tu, cum cuperes, nullam contumeliam idcere poteris, quæ non ad maximam partem ciuium conueniret. Sed tamen te a me, pro magnis causis nostræ necessitudinis, monendum esse etiam atque etiam puto. non possunt omnes esse patricij: si d. verum quaeris, ne curant quidem: nec se æquales tui, propter istam causam, abs te anteiri putant. At e, si tibi nos peregrinis videmur, quorum iam & nomen, & honos inueterauit & huic urbi, & hominum famæ, ac sermonibus: quàm tibi illos competitores tuos, peregrinos videri necesse erit, qui iam ex tota Italia delecti, tecum de honore, & de omni dignitate contendunt? quorum caue tu quamquam peregrinum appelles, ne peregrinorum suffragiis obruare. qui si attulerint netuos, & industriam: mihi crede, excutient tibi istam verborum iactationem, & te ex somno saepe excitabunt: nec patientur, se abs te, nisi virtute vincantur, honore superari. Ac, si, iudices, ceteris patricijs me, & vos peregrinos videri oporteret, a Torquato tamen hoc vitium sileatur. est enim ipse a materno genere, municipalis, honestissimi, ac nobilissimi generis, sed tamen Asculani. Aut igitur doceat, Picentis solos non esse peregrinos, aut gaudeat suo generi me meum non antepone. Quare neque me peregrinum posthac dixeris, ne grauius refutere: neque regem, ne deridere. nisi forte regnum tibi videtur, ita viuere, ut non modo homini nemini, sed ne cupiditati quidem ulli seruias: contemneres omnes libidines: non auri, non argenti, non ceterarum rerum indigere: in senatu sentire liberi: populi utilitati magis consulere, quam voluntati: nemini cedere, multis obistere. si hoc putas esse regem, me regem consilio esse. sin te potestatem meam, si dominatio, si denique aliquod dictum arrogans, aut superbum mouet: quin tu id potius profers, quàm verbi inuidiam, contumeliâque maledicti? Ego tantis a me beneficiis in repub. positis, si nullum aliud mihi præmium a senatu, populoque Romano, nisi honestum otium postularem, quis non concederet? sibi haberent honores, sibi imperia, sibi prouincias, sibi triumphos, sibi alia præclara laudis insignia: mihi liceret eius ver-

bis, quam consuassim, conspectu tranquillo animo, & quieto frui? Quid, si hoc, non postulo? si ille labor meus pristinus, si sollicitudo, si officia, si opera, si vigiliae deseruiunt amicis, praestitum omnibus? si neque amici in foro requirunt studium meum, neque respublica in curia? si me non modò rerum gestarum vacatio, sed neque honoris, neque aetatis excusatio vindicat à labore? si voluntas mea, si industria, si domus, si animus, si aures patent omnibus? si mihi ne ad ea quidem, quae pro salute omnium gessi, recordanda, & cogitanda quidquam relinquitur temporis? tamen hoc regnum appellabitur? cuius? vicarius, qui velit esse, inveniri nemo potest. longè abest à regni suspicio. Si quis, qui sint Romae regnum occupare conati, ut ne replices annalium memoriam, ex domesticis imaginibus invenies. Res enim gesta, credo, mea, me nimis extulerunt, ac mihi nescio quos spiritus attulerunt. Quibus de rebus tam claris, tam immortalibus, iudices, hoc possum dicere, me, qui de summis eripuerim periculis urbem hanc, & vitam omnium civium, satis adeptum fore, si ex hoc tanto in omnis mortalis beneficio nullum in me periculum redundabit. Etenim, in qua civitate res tantas gesserim, meminì, & in qua urbe, intelligo, plenum forum est eorum hominum, quos ego à vestris ceruicibus depulsi iudices, à meis non removi. nisi verò paucos fuisse arbitrari, qui conari, aut sperare posse, se tantum imperium posse delectare. Horum ego facies eripere de manibus, & gladios extorquere potui, sicut feci: voluntates verò consceleratas, ac nefarias, nec sanare potui, nec tollere. Quare non sum nescius, quanto periculo vitam in tanta multitudine improborum, cum mihi vnicum omnibus improbis aeternum videam bellum esse susceptum. Quod si illis meis praediis fortè invidetis, & si ea tibi regia videntur: quod omnes boni omnium generum, atque ordinum, suam salutem cum mea coniungunt: consolare te, quod omnium mentes improborum mihi vni maxime sunt insensae, & adversae. qui me non solum idcirco oderunt, quod eorum conatus impios, & furorem consceleratum repressi: sed eo etiam magis, quod nihil iam se simile, me viuo, conari posse arbitrantur. At verò quid ego miror, si quid ab improbis de me improbe dicitur, cum L. Torquatus, primum ipse his fundamentis adolescentiae iactis, ea spe proposita amplissimae dignitatis, deinde L. Torquati, fortissimi consulis, constantissimi senatoris, semper optimi civis, filius, interdum effertur immoderatione verborum? qui cum suppressa voce de scelere P. Lentuli, de audacia coniuratorum omnium dixisset, tantum modò ut vos, qui ea probatis, exaudire possitis: de supplicio P. Lentuli, de carcere, magna, & queribunda voce dicebat. In quo primum illud erat absurdum, quod, cum ea, quae leviter dixerat, vobis probare volebat: eos autem, qui circum iudicium stabant, audire volebat: non intelligebat, ea, quae clarè diceret, ita illos auditores, quibus se venditabat, ut vos quoque audiretis, qui id non probabitis. Deinde alterum iam oratoris vitium, non videre, quid quaque causa posu-

let. Nihil est enim tam alienum ab eo, qui alterum coniurationis accuset, quam videri coniuratorum poenam, mortemque lugere. Quod cum is tribunus pl. facit, qui vnus videtur ex illis ad lugendos coniuratos relictus, non mirum est. difficile est enim tacere, cum doleas: te, si quid eiusmodi facis, non modò talem adolescentem, sed in ea causa, in qua te vindicem coniurationis velis esse, vehementer miror. sed reprehendo tamen illud maxime, quod isto ingenio, & prudentia praeditus, causam reipublicae non tenes, qui arbitrare, plebi Romanae res eas non probari, quas, me consule, omnes boni pro salute communi gesserunt. Equem tu horum, qui adfuerunt, quibus te contra iporum voluntatem venditabas, aut tam sceleratum statum fuisset, ut haec omnia perire voluerit, ac tam miserum, ut & se perire cuperet, & nihil haberet, quod saluum esse vellet? An verò clarissimum vitum generis vestri, ac nominis, nemo reprehendit, qui filium suum vita priuavit, ut in ceteris firmaret imperium: tu reprehendis, quae domesticos hostes, ne ab his ipsa necaretur, necavit? Itaque attende iam, Torquate, quam ego non defugiam auctoritatem consulatus mei. maxima voce, ut omnes exaudire possint, dico, semperque dicam ad festos omnes animus, qui adfuerunt corporibus, quorum ego frequentia magnopere lator: erigite mentes, aureisque vestras, & me de inuidiosis rebus, ut ille putat, dicentem attendite. Ego consul, cum exercitus perditorum civium, clandestinum scelere confusus, crudelissimum, & luctuosissimum exitum patriae comparasset: cum ad occasum, interitumque reipublicae Catilina in castris, in his autem templis, atque testis dux Lentulus esset constitutus: meis consiliis, meis laboribus, mei capitis periculis, sine tumultu, sine delectu, sine armis, sine exercitu, quinque hominibus comprehensus, atque confossus, incensione urbem, internicione civis, vastitate Italiae, interitu reipublicae liberaui: ego vitam omnium civium, statum orbis terrarum, urbem hanc denique, sedem omnium nostrum, arcem regum, ac nationum exterarum, lumen gentium, domicilium imperij, quinque hominum amentium, ac perditorum poena redemi. An me existimasti hac iniuriarum in iudicio non esse dicturum, quae iuratus in maxima concione dixissem? Atque etiam illud addam, nequi fortè incipiat improbus subito te amare, Torquate, & aliquid sperare de te: atque, ut idem omnes exaudiant, clarissima voce dicam. Harum omnium rerum, quas ego in consulatu pro salute communi suscepi, & gessi, L. ille Torquatus cum esset meus contubernalis in consulatu, [cum signifer esset iuuentutis], atque in praetura fuisset auctor, adiutor, particeps exitus [cum princeps, cum auctor, cum signifer esset iuuentutis], parens eius, homo amantissimus patriae, maximi animi, summi consilij, singularis constantiae, cum esset aeger, tamen omnibus rebus illis interfuit: numquam est à me digressus, studio, consilio, auctoritate vnus adiuvit plurimum, cum infirmitate corporis animi virtute superaret. Vidēne, ut eripiam te ex improborum subita gratia, & reconciliem bonis omnibus? qui te & diligunt, & retinent, retinebuntque semper: nec, si à me

a vindicat.

b a tamēne hoc regu.
c L. Consul vi-
carius qui ve-
lit esse, inue-
niri nemo po-
test, lōge ab-
est ab eo re-
gni susp.
d abest is à
regni suspici-
one, si ab
eo est.
e al. Et, si
queris, qui f.

f L. iudices,
depulsi, à meis
n. al. repulsi,
iudices, à m.

P. B.

zel. miror.

a submissa.

i L. cum ea,
quae leniter.

a L. Quod tamē
tribunus pl.
facit, qui vnus
videtur ex illis
ad lugendos
coniuratos re-
lictus: ut
dicitur.

b L. quā e-
go defugiam
auctoritatem
consulatus mei.
Defugere autem
auctoritatem
est negare, se
auctorē fuisse.
Gall. dicerent,
defugiam.

c L. sine de-
lectu.
d al. confos-
sus.
e al. internec-
tione, d. in-
teritio.
P. B.

f aequo-
l. ego cum
municulato.
h al. me.
i L. meus co-
tubernalis, i.
tuberculi, i.
consulatus, et
que in prae-
ra fuisset
cum signifer
esset iuventu-
tis: i. auctor
adiutor, parti-
ceps exitus
parens eius
h. Ita hunc
locum emen-
davit Panz-
dani, testa-
gathus, testa-
gathus.
k signifer hic
iuvētur, qui
dicitur, qui
illis locis, pri-
ceps iuven-
tutis.
l. de grege
stud.

si a me forte desineris, idcirco te a se, & a rep. & a tua dignitate desicere patitur. Sed iam redeo ad causam: atque hoc vos, iudices, testor: mihi de meo tempore tam multa dicendi necessitas quædam imposita est ab illo. Nam, si Torquatus Syllam solum accusasset: ego quoque hoc tempore nihil aliud agerem, nisi eum qui accusatus esset, defenderem: sed cum ille tota illa oratione in me esset, in uetus, & cum initio, ut dixi, defensionem meam auctoritate spoliare uoluisset: etiam si dolor meus respondere non cogeret, tamen ipsa causa hanc a me orationem flagitasset. *Allo brogibus* nominatum Syllam esse dicis. Quis d negat Syllæ indicium? At uide quem admodum nominatus sit. L. Cassium dixerunt commemorasse, cum ceteris Autronium secum facere. Quæro, num Syllam dixerit Cassius. Numquam sese aiunt quæsisse de Cassio, quid Sylla sentiret. Videte diligentiam Gallorum, qui vitam hominum, naturamque non noscent, ac tantum audissent, eos pari calamitate qui fuerant, esse in eadē uoluntate. Quid tum? Cassius si respondisset idem sentire, & secum facere Syllam, tamen mihi non uideretur, in hunc id criminolum esse debere. Quid ita? quia qui barbaros homines ad bellum impelleret, non debebat minare illorum suspicionem, & purgare eos: de quibus illi aliquid suspicaretur. Non respondit tamen unā facere Syllam. Etenim esset absurdum, cum ceteros sua sponte nominasset, mentionem Syllæ facere nullam, nisi admonitum, & interrogatum. nisi forte uerisimile est, P. Syllæ nomen in memoria Cassio non fuisse. Si nobilitas hominis, si afflicta fortuna, si reliquæ pristinæ dignitatis, non tam illustres fuissent: tamen Autronij commemoratio memoriam Syllæ reuolueret. etiam, ut arbitror, cum auctoritates principum coniurationis ad incitandos animos Allobrogum colligeret Cassius, & cum sciret exterarum nationum maxime nobilitate moueri, non prius Autronium, quam Syllam nominasset. iam uero illud probari minime potest, Gallos, Autronio nominato, putasse, propter calamitatis similitudinem, sibi aliquid de Sylla esse querendum: Cassio, si hic esset in eo dem scelerē, ne cum appellasset quidem Autronium, huius in mētem venire potuisse. Sed tamen quid respondit de Sylla Cassius? *Se nescire certum*. Non purgat, inquit, Dixi antea: ne si argueret quidem tum denique, cum esset interrogatus, id mihi criminolum uideretur. Sed ego in indicij, & quæstionibus non hoc querendum arbitror, num purgetur aliquis: sed num arguatur, etenim cum negat se scire Cassium, uirum sablenat Syllam, an satis probat se nescire? Subleuat apud Gallos. Quid ita? ne indicent? Quid? si periculum esse putasset, nescire vllum quam in dicatens, de seipso confessus esset nesciuit? Credo, iudices, celatum esse Cassium de Sylla vno nam de ceteris certē sciebat: & ea domi eius pleraque constata esse constabat. Qui negare noluit esse in eo numero Syllam, quo plus spei Gallis daret: dicere autē falsum non ausus est: nescire dixit. Atqui hoc perspicuum est, cum is, qui de omnibus scierit, de Sylla se scire negarit: eandem vim esse negationis huius, quam si extra coniurationem hunc esse se scire dixisset. Nam, cuius scientiam de o-

mnibus constat fuisse, eius ignoratio de aliquo purgatio debet uideri. Sed iam non querio, purgetne Cassius Syllam: illud mihi tantum satis est, contra Syllam nihil esse in indicio. Exclusus hac criminatione Torquatus, rursus in me irruit, me accusat aut me aliter ac dictum est, in tabulas publicas retulisse. O dii immortales! (vobis enim tribuam, quæ uestra sunt: nec uero possum meo tantum ingenio dare, ut tot res, tantas, tam varias, tam repetitas, in illa turbulentissima tempestate reipublice mea (spōte dispexerim) vos profecto animū meum tum cōseruandæ patriæ cupiditate incēdistis: vos me ab omnib⁹ ceteris cogitationibus ad unam salutem reip. cōtulistis: vos deniq. in tātis tenebris erroris, & in scientie clarissimū lumen prætulistis: menti meæ. Vidi ego hoc, iudices, nisi recenti memoria senatus, auctoritatem huius indicij monumētis publicis testatus essem, fore, ut aliquando non Torquatus, neque Torquati quipiā similes (nam id me multum fecellit) sed ut aliquis patrimonio naufragus, inimicus otij, bonorum hostis, aliter indicata hæc esse diceret, quod facilius, vento aliquo in optimum quem que excitato, posset in malis reip. portum suorum malorum aliquem inuenire. Itaque introductis in senatum indicibus: constitui senatores, qui omnia indicum dicta interrogata, responsa perscriberent. At quos viros? non solum summa virtute, & fide, cuius generis in senatu facultas maxima: sed etiā quos sciebam memoria, scientia, consuetudine, & celeritate scribendi, facillimē, quæ dicerentur, persequi posse: C. Cosconium, qui tunc erat prætor: M. Messallam, qui tum præturam petebat: P. Nigidium, App. Claudium. credo esse neminem, qui his omnibus, aut f. verē referendis, aut etiam scribendis, putet ingenium defuisse. Quid deinde quid feci? cum scirem, ita indicium in tabulas publicas relatum, ut illæ tabulæ priuata tamen custodia, more maiorum, continerentur: non occultari, non continui domi, sed describi ab omnibus statim librarioribus, diuisi passim, & perulgari, atque edi populo Romano imperari. diuisi toti Italia, diuisi in omnes prouincias: eius indicij, è quo salus oblata esset omnibus experte esse neminem uolui. Itaque dico, locum in orbe terrarum esse nullum, quo in loco populi Romani nomen sit, quin eodem pericritum hoc indicium perueniret. In quo ego tam subito, & egiguo, & turbido tempore multa diuinitus, ita ut dixi, non mea sponte, prouidi: primum: ne qui posset tantum aut de reipublice aut de alicuius periculo meminisse, quantum uellet: deinde, ne cui liceret umquam reprehendere illud indicium, aut temerē creditum criminari: postremo, ne quid iam a me, ne quid ex meis commentariis quereretur: ne aut obliuio mea, aut memoria, uideretur nimia: ne denique aut negligentia, turpis: aut diligentia, crudelis putaretur. Sed tamen abs te, Torquate, quæro, cum indicatus tuus inimicus esset, & esset eius rei frequens senatus, & recens memoria testis: tibi, meo familiari, & contubernali, prius etiam edituri fuerint indicium scribæ mei, si uoluisses, quam in codicem retulissent: cum uideres aliter fieri, cur tacuisti? passus es? non mecum, aut cum familiari meo

a fort. atq. in-
dicatum estb fort. transu-
litis | al. co-
pulis. *
c fort. menti
meæ prætu-
lis
P. CLXXV.d L. cuius ge-
neris est in
senatu fac.

e al. tum*

f L. aut scri-
bendis, fide pe-
tet, aut etiam
ingenium de-
fuisse al. fide
putet, aut di-
ligentiam de-
fuisse. | al. aut
referendis si-
dem aut re-
d. scribendis.
Vetus V. f. a.
Qui his omni-
bus uere
referendis
aut memoriā
putet, aut in-
genium de-
fuisse.*g Librarij
qui instrumē-
ta & acta ex-
cipiebant l. si
librarij 92.
ff de regul.
iuris, ubi di-
xi.*h fort. didi
pass. a verbo
dider, quod
ualet disper-P. B.
gi, diffundi.*
i L. diuisi in
omnes prou-
incias:
k al. Velle,
se quam
esset in re-
l. edituri in
dicium lue-
rim ser.

a. L. à quo & crudeliter infid.

b. L. Nemo vniquam me ne tenuissima quidem suspic. perstrinxit, quæ non peruerterim.
P. CLXXVI.
c. al. peruertere.

d. al. retulisse videar.

e. al. cognovit.
f. al. ac non defendere.
g. L. nec defendere, quæ velis ac non defendere, quem velis.
h. al. An verò eum honos agebatur amplissimus familiaris viri.
i. al. An verò eum honos agebatur amplissimus familiaris viri.
j. al. An verò eum honos agebatur amplissimus familiaris viri.

questus est aut, quoniam tam facile inueheris in amicos, iracundiùs, aut vehementius exposulasti: Tu, cum tua vox numquam sit audita: cum indicio lecto, descripto, divulgato, quieveris, tacueris, repente tantam rem enuntiare audeas? & in eum locum te deducas, ut antequam ne commutati indicij coargueris, te summæ negligentiæ, tuo iudicio conuictum esse fateare? Mihi cuiusquam salus tanti fuisset, ut meam negligerem? per me ego veritatem patefactam contaminarem aliquo mendacio? quemquam denique ego iuarem, à quo crudeliter infidias in rempublicam factas, & in me potissimum consulem, putarem? Quod si iam essem oblitus severitatis, & constantiæ meæ, tamen amens eram, ut, cum literæ posteritatis causa reperta sint, quæ subsidio obliuioni esse possent, ego recentem putarem memoriam cuncti senatus commentario meo posse superari? Fero ego te, Torquate, iam dum, fero: & nonnumquam animum incitatum ad vlciscendam orationem tuam reuocor ipse, & reflecto. permitto aliquid iracundiæ tuæ, do adolescentiæ, cedo amicitiae, tribuo parenti. sed, nisi tibi aliquem modum vitæ constitueris: coges oblitum me nostræ amicitiae, habere rationem meæ dignitatis. Nemo vniquam me tenuissima suspitione perstrinxit, quem non præuenterim. Sed mihi hoc credas velim, non iis libentissimè soleo respondere, quos mihi videor facillimè posse superare. Tu, quoniam minimè ignoras consuetudinem dicendi meam, noli hac noua lenitate abuti mea: noli aculeos orationis meæ, qui reconditi sunt, excusos arbitrari: noli id putare omnino à me esse omisum, si quid est remissum, atque concessum. cum illæ valent apud me excusationes iniuriæ tuæ, iratus animus tuus, ætas, amicitia nostra: tum nondum statuo, te virum satis habere, ut ego tecum luctari, & congregi debeam. quod si esses vsu, atque ætate robustior: essem idem, qui soleo, cum sum locessitus, nunc tecum sic agam, tulisse ut prius iniuriam, quam retulisse d. gratiam videar. Neque verò, quid mihi irascere, intelligere possum. si, quod eum defendo, quem tu accusas: cur tibi quoque ipse non succenseo, qui accusas eum, quem ego defendo? Inimicum, inquis, accuso meum. Et amicum ego defendo meum. Non debes tamen quemquam in coniurationis questione defendere. Immo nemo magis eum, de quo nihil est suspicatus, quam is, qui de aliis multa cogitauit. Cur dixisti testimonium in alios? Quia coactus. Cur damnaati sunt? Quia creditum est. Regnum est, dicere in quem velis, ac defendere quem velis. Immo seruitus est non dicere in quem velis, ac defendere quem velis. Ac, si considerare cœperis, utrum magis mihi hoc necesse fuerit facere, an tibi: intelliges, honestius te inimicitarum modum statuere potuisse, quam me humanitatis. At h. verò cum honos agebatur amplissimus familiaris viri, hoc est, consularis parentis tui, sapientissimus vir familiarissimis suis non successit pater tuus, cum Syllam & defenderent, & laudarent. Intelligebat, hanc nobis à maioribus esse traditam disciplinam, ut nullius amicitia ad pro pulsanda pericula impediremur. Et erat hic iudicio longe dissimilis illa contentio, tum, afflictio P. Sylla, consularis vobis parieba-

tur, sicuti partus est: honoris erat certamen: ereptum repetere vos clamitabatis, ut victi incampo, in foro vinceretis. tum qui contra vos pro huius salute pugnabat, amicissimi vestri, quibus non irascebamini, consularum vobis eripiebant, honori vestro repugnabant, & tamen id inuoluta vestra amicitia, integro officio, veteri exemplo, atque instituto optimi cuiusque faciebant. Ego verò quibus ornamentis aduersor tuis? aut cui dignitati vestræ repugno? Quid est, quod iam ab eo expectas? honor ad patrem, insignia honoris ad te delata sunt. Tu ornatus ærumnis, venis ad eum lacerantem, quem interemisti: ego iacentem, & spoliatum defendo, & protego. Atque hic tu & reprehendis me, quia defendam, & irasceris. Ego autem non modo tibi non irascor, sed ne reprehendo quidem factum tuum. Te enim existimo tibi statuisse, quid faciendum putares, & satis idoneum iudicem posuisses. At accusat C. Cornelij filius, idemque valere debet, ac si pater indicaret. O pater Cornelium sapientem, qui, quod præmij solet esse in indicio, reliquerit: quod turpitudinis in confessione, id per accusationem filij suscepit. Sed quid est tandem, quod indicat per istum puerum Cornelius? Sed est causa mihi ignota, cum Hortensio communicata: respondeat Hortensius. Sin tu ais illum comitatum Autronij & Catilinæ, cum in campo, consularibus comitiis, quæ à me habita sunt, eadem facere voluerunt: Autronium tum in campo vidimus: & quid dixi vidisse nos? ego vidi. vos enim tum, iudices, nihil laborabatis, neque suspicabamini. ego tectus praesidio summo amicorum, Catilinæ tum, & Autronij copias, & conatum repressi. Num quis est igitur, qui tum dicat in campum adspirasse Syllam? Atqui si tum se cum Catilina societate sceleris coniunxerat, cur ab eo discedebat? cur cum Autronio non erat? cur in patri causa non paria signa reperiuntur? criminis? Sed quoniam Cornelius ipse etiam nunc te indicando dubitat, ut dicatis, informat ad hoc adumbratum iudicium, filium: quid tandem de illa nocte dicitis, cum inter falcarios ad M. Leecam nocte ea, quæ consecuta est posterum diem nonarum Nouemb. me consule, Catilinæ denuntiatione conuenit? quæ nox omnium temporum coniurationis acerima fuit, atque acerbissima. Tum Catilinæ dies exundi, tum ceteris mandanti conditio, tum descriptio totam per urbem cædis, atque incendiolorum constituta est: tunc tuus pater, Cornelius, id quod tandem aliquando confitetur, illam sibi officiosam provinciam depoposcit: ut, cum prima luce consulem salutatum veniret, in tromissus meo more, & iure amicitiae, me in meo lectulo trucidaret. Hoc tempore, cum arderet acerrimè coniuratio: cum Catilina egrediretur ad exercitum: Lentulus in vire relinqueretur: Cassius incendiis, Cethegus cædi præponeretur: Autronio, ut occideretur. Et truriam, præstiteretur: cum omnia ordinarentur, instituerentur, pararentur: ubi fuit Sylla, Cornelius num Romæ? Immo h. longè abfuit, num in ijs legionibus, quod se Catilina referebat? multo etiam longius, num in agro Cametti, Piceno, Gallico: quas oras maximè.

a. L. quod l. ab hoc est.

b. L. posui te. At De Gladiatoriis empta.

d. al. Si est causa mihi ignota, neq. mihi c. Hortensio communicata. e. L. Sin tu ais Syllam in illo comitatu Autronij, & Catilinæ fuisse, cum &c. P. CLXXV.

f. L. criminis reperiuntur?

g. al. apud. h. al. dicit.

i. L. ornatur, instituitur, paratur. k. L. Immo h. longè abfuit.

maximè quasi morbus quidam illi us furoris
peruaserat: nihil verò minus. fuit enim, ut
iam antè dixi, Neapolit in ea parte Italiae,
quæ maximè ea suspitione caruit. Quid ergo
inducit, aut quid affect, aut ipse Cornelius,
aut vos, qui ab eo hæc mandata desertis? *Gla-*

diatores emtos esse, Fausti simulatione ad eadem
actumultum. Ita profusus: interpositi sunt gla-
diatores, quos testamēto patris videmus ^a de
beci. Atrepta est familia: quæ si esset præter-
missa, posterula familia Fausti munus præbe-
re. Utinam quidem hæc ipsa non modò ini-
quorum inuidiæ, sed & æquorum expecta-
tioni satisfacere posset. Properatum vehe-
menter, cum longè tempus muneris abesset.

Quasi verò tempus dandi muneris non valde
appropinquaret. Nec opinante Fausto, cum
is neque sciret, neque vellet, familia esset com-
parata. At litere sunt Fausti, per quas ille præ-
cibus à P. Sylla petit, ut emat gladiatores, &
ut hos ipsos emat: neque solum ad Syllam
misit, sed ad L. Calpurnium, Quintum Pompe-
ium, C. Memmium: quorum de sententia to-
ta res gesta est. At præfuit familiæ Cornelius,

iam si in comparanda familia suspicio est
nulla: quod præfuit, nihil ad rem pertinet. Sed
tamen in uere serui obulit se ad ferramen-
ta prospicienda: præfuit verò nunquam: eā-
que res per Bellum, Fausti libertum, omni
tempore administrata est. At enim *Cinoru*

iam si in uere serui obulit se ad ferramen-
ta prospicienda: præfuit verò nunquam: eā-
que res per Bellum, Fausti libertum, omni
tempore administrata est. At enim *Cinoru*

iam si in uere serui obulit se ad ferramen-
ta prospicienda: præfuit verò nunquam: eā-
que res per Bellum, Fausti libertum, omni
tempore administrata est. At enim *Cinoru*

iam si in uere serui obulit se ad ferramen-
ta prospicienda: præfuit verò nunquam: eā-
que res per Bellum, Fausti libertum, omni
tempore administrata est. At enim *Cinoru*

iam si in uere serui obulit se ad ferramen-
ta prospicienda: præfuit verò nunquam: eā-
que res per Bellum, Fausti libertum, omni
tempore administrata est. At enim *Cinoru*

iam si in uere serui obulit se ad ferramen-
ta prospicienda: præfuit verò nunquam: eā-
que res per Bellum, Fausti libertum, omni
tempore administrata est. At enim *Cinoru*

iam si in uere serui obulit se ad ferramen-
ta prospicienda: præfuit verò nunquam: eā-
que res per Bellum, Fausti libertum, omni
tempore administrata est. At enim *Cinoru*

A putaret: cuius res alienum videmus, iudice,
non libidine, sed negotii gerendi studio esse
contractum: qui ita Romæ debuit, ut in pro-
uincis, & in regnis maximè ei pecunie de-
berentur: quas cum peteret, non commisit,
ut sui procuratores quidquam oneris, absen-
te se sustinerent: venire omnes suas posses-
siones, & patrimonio se ornatisimo spoliari ma-
luit, quam ullam moram cuiquam fieri cre-
ditorum suorum. A quo quidem genere, iu-
dices, ego numquam timui, cum in illa repu-
blicæ tempestate versarer. Illud erat genus
hominum horribile, & pertimescendum, qui
tanto amore suas possessiones amplexi tene-
bant, ut ab his membra diuellituri, ac dista-
hi posse diceret. Cincius numquam sibi co-
gnationem cum prædiis esse existimauit suis.

Itaque se non modò ex suspitione tanti sce-
leris, verum etiam ex omni hominum ser-
mone, non armis, sed patrimonio suo vindi-
cauit. At iam verò, quod subiicit, *Pompeia-*
nos esse à Sylla impulsos, ut ad istam coniuratio-
nem, & ad hoc nefarium facinus accederent:
id cuiusmodi sit, intelligere non possum. An
tibi Pompeiani coniurasse videntur? quis
hoc unquam dixit: aut quæ fuit istius rei vel
minima suspicio? Disiunxit, inquit, eos à co-
lonis, ut hoc dissidio, ac dissensione facta,
oppidum in sua potestate posset, & Pompeia-
nos habere. Primum, omnis Pompeianorum
colonorumque dissensio, delata ad patronos
est, cum iam inueterasset, ac multos annos
esset exagitata: deinde ita à patronis res co-
gnita est, ut nulla in re à ceterorum sententiis
Sylla dissenserit: postremò coloni ipsi sic in-
telligunt, non Pompeianos à Sylla magis,
quam sese esse defensos. Atque hoc, iudices,
ex hac frequentia colonorum, honestissimu-
rum hominum, intelligere poteritis: qui ad-
sunt, laborant: hunc patronum defensorem
custodem illius coloniarum, si in omni fortuna,
atque omni honore incolumem habere non
potuerunt, in hoc tamen casu, quo afflictus
iacer, per vos tutari, conseruareque cupiunt.

Ad sunt ^d pari studio Pompeiani, qui ab illis
etiam in crimen vocantur: qui ita de ambi-
tione, & de suffragiis suis cum colonis dis-
senserunt, ut idem de communi salute senti-
rent. Ac ne hæc quidem P. Sylla mihi vide-
tur silentio prætereunda esse virtus, quod,
cum ab hoc illa colonia deducta sit, & cum
commoda colonorum à fortunis Pompeia-
norum populi Romani fortuna diuiserit, ita
catus utriusque est, atque iucundus, ut non al-
teros dimouisse, sed utrosque constituisse
videatur. At enim & gladiatores, & omnis
ista vis, rogationis Cæcilia causa comparaban-
tur, atque in hoc loco in L. Cæciliu prudenti-
ssimum, atque ornatissimum virum, vehe-
menter inuectus est: cuius ego de virtute &
constantia, iudices, tantum dico: talem hunc
in ista rogatione, quam promulgauit non de
tollenda, sed de leuanda calamitate fratris sui,
fuisse, ut consultum esse voluerit fratri: ta-
men cum repugnare noluerit: promulga-
rit impulsus amore fraterno, delitescit fra-
tris auctoritate deductus. Atque in eare per
L. Cæciliu Sylla accusatur, in qua re est v-
terque laudandus. primum ⁱ Cæcilius, qui id
promulgauit, in quo res iudicatas vide-

C D E F G H

ad comple-
xi tenebant
P. S.

bal. dissidio

c. L. qui af-
funt, lab.
d. Affant, p.
e. d. ambula-
tione.
f. L. demouisse.

g. L. pulentis-
simu, atque
h. L. cum rep-
tamen pug-
i. L. primum
Cæcilius qui
tratis cala-
mitatem le-
uare, poena
legis mitigā-
da voluerat,
laud m. me-
reum deinde
Cæciliu, qui
id prom. in
quores iud.
P. CLXXIX.
videb. vol. re-
f. cedere vt
Sylla resti-
tueretur, Syl-
la re. rep-
al. præter-
eum, Cæci-
lius qui si
promulgauit,
in quo res in-
dicatas vide-
batur voluit
se rescindere
vt restitueretur
Sylla, re-
d. rephenda-
dis. Status e-
nim & ita
Pantag. ubi

c. L. qui af-
funt, lab.
d. Affant, p.
e. d. ambula-
tione.
f. L. demouisse.

g. L. pulentis-
simu, atque
h. L. cum rep-
tamen pug-
i. L. primum
Cæcilius qui
tratis cala-
mitatem le-
uare, poena
legis mitigā-
da voluerat,
laud m. me-
reum deinde
Cæciliu, qui
id prom. in
quores iud.
P. CLXXIX.
videb. vol. re-
f. cedere vt
Sylla resti-
tueretur, Syl-
la re. rep-
al. præter-
eum, Cæci-
lius qui si
promulgauit,
in quo res in-
dicatas vide-
batur voluit
se rescindere
vt restitueretur
Sylla, re-
d. rephenda-
dis. Status e-
nim & ita
Pantag. ubi

P. S.
a. L. debere vi-
demus. At
emta est tam.
Nam paulo
post ait, fami-
lia est com-
parata.
b. vel inuidia
esset.

c. L. At præ-
fuit familiæ.
Iam si in c.

d. L. perspi-
cienda.

e. L. magis
pecuniarum ra-
tione

P. CLXXVIII.
f. L. demouisse.

g. L. cum tum
familiæ.
h. L. & aman-
dare in vlt-
i. v. e. in Hi-
spaniam tur-
batum iusser-
k. f. c. coitio-
ne ageb.

l. L. dimitten-
dum à se ar-
bitraretur: vt
quem in sec-
re. q. in ot.
secum semp-
hab. h. in ad-
uersi, & di-
mitteret?

a al. refi-
zueretur.
al. in fratre
tum Sulla,
qui de se re-
prehenderit.
b L. reb. iudi-
catis cont.
c al. vt quis-
quam saluti
suorum con-
sula. ita An-
ton. August.
d L. sed por-
nam ambitus
auferebat,
quæ f. l. non
necessario.*

P. B.

e L. proposita
est in sen.f L. & id man-
dauit Syllag L. multa è
rep. egit, sed
nihil mutari
necesse est.
h L. interces-
sorem se fore
i al. perpetuus
est: mendose.k L. ne quid
per vim ag-
it. quis t. in-
dem vestrum
Sylla.
m L. nonne
omnis ille
terror, omnis
seditionis ti-
mor.
n al. vobis.a L. p. sum-
ma rep.

P. CLXXX.

p al. confiteor,

batur voluisse rescindere, vt statueretur^a. Syl-
la rectè reprehendit. Statius enim reipublica ma-
xime iudicatus^b rebus continetur. neque ego tan-
tum fraterno amori dandū arbitror, vt quis-
quam de salute suorum cōsulat, communem
relinquat. Nihil de iudicio ferebat: sed^d pœ-
nam ambitus eam ferebat, quæ fuerat nuper
superioribus legibus constituta. Itaque hac
rogatione, non iudicium sententiam, sed le-
gis vitium corripere. Nemo iudicium repre-
hendit, cum de pœna queritur, sed legē. Dam-
natio enim est iudicium, quæ manebat: pœna,
legis, qui leuabatur. Noli igitur animos eorū
ordinum, quæ præstant iudiciis summa cum
grauitate, & dignitate, alienare à causa. nemo
labefactare iudicium est conatus. nihil est e-
iusmodi promulgatum. semper Cæcilius in
calamitate fratris sui, iudicium potestatem per-
petuandum, legis acerbiter mitigandam
putauit. Sed quid ego de hoc plura disputem?
Dicere fortasse, & facillè, & libenter dicerem.
Si paulò etiam longius, quàm finis quodiā-
ni officij postulat, pietas, & fraternus amor L.
Cæcilium protulisset: implorarem sensus ves-
tros: vniuscuiusque indulgentiam in suos tes-
taretur: peterem errato veniam. L. Cæcilius ex inti-
mis vestris cogitationibus, atque ex humani-
tate cōmuni. lex dies fuit proposita paucos:
ferri cœpta numquam: posita^e est in senatu,
populum Romanum latuit, cum in Capito-
lium nos senatum conuocassemus, nihil est ac-
tum prius & f. id mandato Syllæ. Quæ Metel-
lus prætor se loqui dixit, Syllam illam roga-
tionem de se nolle ferri. Ex illo tempore L.
Cæcilius multa & de reipublica egit: Agrariæ
legi, quæ tota à me reprehensa & adiecta est,
intercessorem^h fore professusⁱ est: improbis
largitionibus restitit: senatus auctoritatem
numquam impediuit: ita se gessit in tribuna-
tu, vt onere deposito domesticis officij, nihil
postea nisi de reipublicæ cōmodis cogitaret.
Atque in ipsa rogatione nuper^k vim quid a-
geretur, quis^l tamen vestrum Syllam, aut Cæ-
cilium verebatur? nonne^m omnis seditionis
timor, atque opinio, ex Autronij improbitate
pendebat? eius voces, eius minæ fereban-
tur: eius adspex, concursatio, stipatio, greges
hominum perditorum, metum nobisⁿ,
seditionisque afferebant. Itaque P. Sylla, hoc
importunissimo tum honoris. tum etiam ca-
lamitatis socio, atq. comite, & secundas fortu-
nas amittere coactus est, & in aduersis sine vi-
lo remedio, atque alleuamento permanere.
Hic tū epistola^a meam sepe recitasti, quam ego
ad Cn. Pōpeium de meis rebus gestis, & de^o
summa reipublicæ misi: & ex ea crimen ali-
quod in P. Syllam queris: & si furorem incre-
dibilem biennio ante conceptum, erupisse in
meo consulatu scripsi, me hoc demonstrasse
dicis, Syllam in illa fuisse superiore coniura-
tione. Scilicet is sum, qui existimem, Cn. Pifo-
nem, & Catilinam, & Vargunteium, & Autro-
nium nihil scelerare, nihil audacter, ipsos per-
fese sine P. Sylla facere potuisse. de quo etiam
si quis dubitasset antea, nunc, id quod tu ar-
guis, cogitasset, intersecto patre tuo, consule,
descendere Kalendis Ianuariis cum lictori-
bus: sustulisti hanc suspicionem, cum dixisti,
hunc, vt Catilinam consulem efficeret, contra
patrem tuum operas & manum comparasse.
Quod si tibi ego confiteor^p, tu mihi conce-
das necesse est, hunc, cum Catilina suffraga-

retur, nihil de suo consulatu, quem iudicio a-
miserat, per vim recuperando cogitauisse. ne-
que enim istorum facinorum tantorum, tam
atrocium crimen, iudices, P. Syllæ persona
suscepit. Quam enim faciam, criminibus o-
mnibus ferè dissolutis, contrā, atque in cete-
ris causis fieri solet, vt nunc denique de vita
hominis, ac de moribus dicam. Etenim^a de prin-
cipio studuit animus occurrere magnitudini
criminis, satisfacere expectationi hominum,
de me aliquid, & de ipso, qui accusatus est, di-
cere, nunc etiam reuocandi estis eò, quò vos
ipsa causa, etiam tacete me, cogit, animis. Om-
nibus in rebus, iudices, quæ grauiorē, maiorēque
sunt, quid quisque^b voluerit, cogitavit, admisit,
non ex crimine, sed ex moribus eius, qui arguitur,
est ponderandum. Neque enim potest quisquam
nostrum subito fingi, neq. cuiusquam repen-
tē vita mutari, aut natura conuerti. Circu-
spicite paullisper mentibus vestris, vt alia o-
mittamus, hosce ipsos homines, qui huic affi-
nes scelerei fuerunt. Catilina contra tempus
coniurauit: cuius aures vniquam hoc respue-
runt conatum^c esse hominem vsque à pueri-
tia non solum intemperantia, & scelere, sed
etiam consuetudine, & studio in omni flagitio,
stupro, & de versatum? Quis eum contra pa-
triam pugnantem periculis miratur, quem sem-
per omnes ad ciuile latrocinium natum puta-
uerunt? Quis Lentuli societates cū iudicibus,
quis insaniam libidinum, quis peruersam, at-
que impiam religionem recordatur, qui il-
lum aut nefariē, aut stultē cogitasse miretur?
Quis de C. Cethego, atque eius in Hispaniam
professione, ac de vulnere Q. Metelli Pij cogi-
tat, cui nō ad illius penam carceris edificatus
esse videatur? omitto ceteros, ne sit infinitū:
tantum à vobis peto, vt taciti de omnibus,
quos coniurasse cognitum est, cogitatis. intel-
ligeris, vnumquemque illorum prius à sua vi-
ta, quàm nostra suspicione esse damnatum. Il-
lum illum Autronium (quoniam eius nomen
finitimū maximè est huius periculo, & crimi-
ni) non sua cōsuetudo, ac vita conuincit? sem-
per audax, pecculator, libidininosus, quem in stu-
porum defensionibus non solum verbis vt
improbissimis solitū esse scimus, verū etiam
pugnis, & calcibus: quē exturbare homines è
possessionibus, eadem facere vicinorum, spo-
liare fana sociorum, vis conatum & armis di-
sturbare iudicia, in bonis rebus omnibus con-
temnere, in malis pugnare contra bonos, non
reipublicæ cedere, non fortune ipsi succum-
bere. huius si causa nō manifestissimis rebus
ueneretur, tamen eū mores ipsius, ac vita con-
uincerent. Agedū^h conferte nunc cū illius vi-
ta vitā P. Syllæ, vobis, populūq. Romano no-
tissimam, iudices, & eam ante oculos vestros
proponite. Ecquod huius factum, aut commis-
sum non dicam audacius, sed quod cuiquam
paullo minis consideratum^g videretur fa-
ctum, quæro verbum ecquod vniquam ex ore
huius excidit, vnde quisquam posset offendit?
At verò in illa graui L. Syllæ victoria turbu-
lentæque, quis P. Sylla miror? quàm multo-
rum hic vitam est L. Sylla deprecatus: quàm
multi sunt summi homines, & ornatiissimi, &
nostri. & equestri ordinis, quorum pro salu-
te se hic Sylla obligauit: quos ego nomina-
rem: neque enim ipsi nolunt, & huic, animo
gratissimò, adfunt: sed quia maius est benefi-
cium, quàm posse debet ciuis ciui dare, id eò
à vobisⁱ

a al. Etenim
à principiob Voluntas
maleficis
maxime spe-
ctatur.c al. contami-
natum, sed co-
natum esse
hic est con-
taminasse.*d L. cum au-
dacibus.
P. B.e Postquam
determinationi-
bus.*f L. v. & in-
miserat. P. Sylla
relinquit. P. Sylla
Viconari, ut
miserat.
g L. in rebush L. Agiter-
dum;
i al. ante oculos
vestros
ponite.
k L. considerat.

à vobis peto, vt, quod potuit, tempori tri-
buatis, quod fecit, ipsi. Quid reliquam cōstan-
tiam vitæ cōmemorem? dignitatem? liberalita-
tem? moderationē in priuatis rebus? splendō-
rem in publicis? quæ ita à fortuna deformata
sunt, vt tamē à natura inchoata cōpareat. Quæ
domus? quæ celebratio quotiāna? quæ fami-
liaris dignitas? quæ studiā amicorum? quæ
ex quoque ordine multitudine? Hæc diu, mul-
tū, & multo labore quæsitā, vna eripuit ho-
ra. Accepit P. Sylla, iudices, vehemens vulnus,
& mortiferum: verum tamen eiusmodi, quod
videretur eius vita, & natura accipere potuis-
se. Honeſtatis, & dignitatis habuisse nimis
magnā iudicatus est cupiditate: quam si nemo
alius habuit in cōsulatu petendo, cupidior iu-
dicatus est hic fuisse, q̃ ceteri. Sin etiā in aliis
nonnullis fuit iste cōsulatus amor: fortuna in
hoc fuit fortasse grauior, quā in ceteris. Po-
testā verō quis P. Syllam, nisi maritum demis-
sum, afflictoque vidit? quis vīquam est su-
spicatus, hunc magis odio, quā pudore ho-
minum adspēctum, lucēq; vitæ? Qui^b dum
multa haberet inuitamenta vrbis, & fori, pro-
pter summa studiā amicorum, quæ tamen ei
sola in malis restiterunt: abſuit ab oculis ve-
ſtris: & cum lege retineretur, ipse se exſilio
pœnē multauit. In hoc vos pudore iudicij, &
in hac vita, tanto ſceleri locum fuisse credi-
tis? Adſpicite ipſum: cōueniunt oſ: conferte
crimen cum vitā vsque ad hoc tempus expli-
cata: tum crimen recognoscite, mitto repub-
licam, quæ fuit ſemper Syllæ carissima: hōi-
ne amicos, tales viros, tam cupidos ſui, per
quos res eius ſecundæ quondam erant orna-
tæ, nunc ſubleuantur aduerſæ, crudeliſſimē pe-
rire voluit, vt cum Lentulo, & Catilina, & Ce-
thego ſœdiſſimam vitam, ac miſerrimam, tur-
piſſima morte propoſita, degeret? Non, in-
quam, cadit in hos mōres, non in hunc pudo-
rem, non in hanc vitam, non in hunc homi-
nem iſta ſuſpicio. noua quædam illa humani-
tas exorta eſt: incredibilis fuit, ac ſingularis
furor: ex multis ab adoleſcentia collectis per-
ditorum hominum vitis repente tanta iſta
importunitas inauditi ſceleris exarſit. Noli-
te, iudices, arbitrari, hominum illum impe-
tū, & conatū fuiſſe. neque enim vlla gens
tam barbara, aut tam immanis vīquam fuit,
in qua non modo tor, ſed vnus tam crudelis
hoſtis patriæ ſit inuentus. bellæ quædam illæ
ex portentis immanes, ac feræ, forma homi-
num indutæ, exſtiterunt. perſpicite etiam at-
que etiam, iudices. nihil enim eſt, quod in hac
cauſa dici poſſit vehementiūs. penitus intro-
ſpiciſſe Catilinæ, Autronij, Cethegi, Lentuli,
ceterorumque menteſ. quas vos in his libi-
dines, quæ flagitia, quas turpitudines, quantas
audacias, quā incredibileſ furores, quas no-
tas ſcelerum, quæ indicia patriciorū, quan-
tos acruos facinorum reperietis? ex magnis,
& diuturnis, & iam deſperatis reipublicæ mor-
bis iſta repente vis erupit, vt, ea conſecta, &
eiecta, conualeſcere aliquando, & ſanari ciui-
tas poſſit. Neque enim, eſt quiſquam, qui ar-
bitratur, illis incluſis in reipublica peſtibus,
diutius hoc imperium ſtare poſuiſſe. Itaque
eos non ad perſciendum ſcelus, ſed ad luen-
das reipublicæ pœnas futū incitauerunt. In hunc igitur gregem vos nunc P.
Syllam, iudices, ex his, qui cum hoc viuunt,
atque vixerant, honeſtiſſimorum hominum

A gregibus, reicietis? ex hoc hominum nume-
ro, ex familiari dignitate, in impiorum par-
tem, atque in patriciorum^a cœtum, ac nu-
merum transferetis? Vbi erit igitur illud for-
tiſſimum^b præſidium pudoris? quo in loco
nobis vita ante acta proderit? quod ad tem-
pus exſtimationis partæ fructus reſeruabitur,
ſi in extremo diſcrimine, ac dimicatione for-
tunæ deſeruerit? ſi non aderit? ſi nihil adiu-
uabit? ¶ *Quæſtiones nobis ſeruorum, ac tormenta*
accuſator minatur: in quibus quamquam ni-
hil periculi ſuſpicamur: tamen illa tormenta
gubernat dolor, moderatur natura cuiuſque
tū animi, tū corporis. regit quæſtor, fle-
bit libido, contumipit ſpes, infirmat metus, vt
in tot rerum anguſtiis nihil veritati loci re-
linquatur. Vita P. Syllæ torquetur, ex ea quæ-
ratur numquid occultetur libido, num quod
lateat facinus, num^c quæ crudelitas, num quæ
audacia, nihil erroris erit in cauſa, nec obſcu-
ritatis, iudices, ſi à vobis vitæ perpetuæ vox,
ea, quæ grauiffima debet eſſe, audietur. Nul-
lum in hac cauſa teſtem timemus: nihil quem
quam ſcire, nihil vidiſſe, nihil audiſſe arbitra-
mur. Sed tamen, ſi nihil vos P. Syllæ fortuna^f
mouet, iudices, veſtra moueat. veſtra enim,
quicquid ſumma elegantia, atque integritate vixi-
ſtis, hoc maxime intereſt, non ex libidine, aut
ſimilitate, aut leuitate teſtium cauſas honeſto-
rum hominum ponderari. ſed in magnis diſ-
quiſitionibus, repentinisſque periculis vitam
vniuſcuiuſque eſſe teſtem. Quam vos, iudi-
ces, nolite armis ſuis ſpoliatam, atque auda-
tam obſistere inuidiæ, dedere ſuſpicioni. mu-
nite communem arcem bonorum, obſtruite^g
perſugia improborum. valeat^h ad pœnam, &
ad ſalutem plurimum, quam ſolam videtis i-
pſam ex vi ſua, naturæque facilitatē perſpic-
i ſubito ſecti, ſingique non poſſe. Quidⁱ verò
hæc auctoritas, (ſemper enim de ea dicen-
dum eſt: quamquam à me timide, modicèque
dicetur) quid, inquam, hæc auctoritas noſtra?
qui à ceteris cōiurationis cauſis abſtinuimus,
P. Syllam defendimus: nihil hunc tandem iu-
uabit? Graue, ſi appetimus aliquid: ſi cum ce-
teri de nobis ſilent, non etiā noſmetipſi tace-
mus, graue. Sed, ſi ladi mur, ſi accuſamur, ſi in
inuidiam vocamur: proſectò conſeditis, iudi-
ces, vt nobis libertatem retinere liceat, ſi mi-
nus liceat dignitatem. ¶ *Accuſati ſunt vno*
nomine conſulares: vt iam videatur honoris am-
pliſſimi nomen plus inuidiæ, quā dignita-
tis afferre. Affuerunt, inquit, Catilinæ, illæ-
que laudarunt. Nulla tum patebat, nulla erat
cognita coniuration: defendebant amicum,
aderant ſupplici, vitæ eius turpitudinem in
ſummis eius periculi non inſequebatur. Quin
etiam parens tuus, Torquare, conſul reo de
pecuniis repetundis Catilinæ fuit aduocatus:
Improbo homini: At ſupplici: Fortaſſe auda-
ci: At aliquando amico. Cui cum adſuit^j poſt
delatam ad eum primam illam coniurationem:
indicauit ſe audiſſe aliquid, non credi-
diſſe. At idem non adſuit alio in iudicio, cum
adeſſent ceteri. Si poſtea cognorat ipſe ali-
quid, quod in conſulatu ignorat ſeſt: ignoſcen-
dum eſt iis, qui poſtea nihil audierunt. In illa
res pecuniis de repetundis, prima valuit: non
inueterata, quā recens, debuit eſſe grauior.
Sed, ſi tuus parens etiam in illa ſuſpicionem
periculi ſui, tamen humanitate adductus
aduocationem hominis improbiſſimi ſella

a L. patricio-
rum
P. CLXXXII.
b L. firmiſſi-
mum

c L. deſerere

d al. num. quæ
occ.
e al. num. quæ
erud. nū. quæ
audac.

f Pantagob.
acta vita mo-
uet.

g L. obſtruite
perſugia im-
prob. ſi d. d.
quasi muru
ſtruite adue-
ſus perſugiu
improbu.
h L. valeat
hæc ad pœn.
i L. quid ve-
ro hæc aucto-
ritas, (ſemp.
e. de ea d. eſt.)

j P. B.
q. a. m. t. m.
q. d. quid
inquam, hæc
aud. noſtra,
qui à cet. cō-
iur. c. abſt. P.
Syll. defend.
&c.
k L. concedet-
tis,

l. c. fuit

a L. vulnuse
libens, &
moris.

b L. Qui cum
multa hab.

c L. aſuit ab
oculis

P. B.
d L. Non ca-
dit, non, in-
quam, cadit,
q̃ aut potius
ſc. &
e. &

e L. patricio-
rum,

f L. hæc ſtare
potuiſſe.

enim contentio vos ad causam, non inimicitia deduxerunt. Sed cum huic omnia cum honore detracta sint, cum in hac fortuna misera^a, ac luctuosissima destitutus sit: quid est, quod expectas amplius? lacrimas hanc viuram^b eripere vis, plenam lacrymarum, atque mæroris, in qua cum maximo cruciatur, atque dolore retinetur? libenter reddiderit, adempta ignominia foedissimi criminis. an verò inimicum vt expellas? cuius ex miseriis, si esses crudelissimus, videndo fructum caperes maiorem, quàm audiendo. O miserum, & infelicem illum diem, quo consul omnibus centuriis P. Sylla renuntiatus est! & falsam spem! & volucrem fortunam! & cæcam cupiditatem! & præposteram gratulationem! Quàm cito illa omnia ex læticia, & voluptate ad luctum, & lacrymas reciderunt, vt qui paulo antè cõsul designatus fuisset, retineret repente nullum vestigium pristinae dignitatis! Quid enim erat mali, quod huic spoliato honore, fama, fortunis, deesse videretur? aut cui nouæ calamitati locus ullus relictus esset? vt eadem fortuna, quæ cepit: repetit nouum mætorum: non patitur, hominem calamitosam

A vno modo afflictum, vno in luctu perire. Sed iam impediatur egomet, iudices dolore animi, ne de huius miseria plura dicam. vestra iam sunt partes, iudices, in vestra mansuetudine, atque humanitate causam totam repono. vos & reiectione interposita, nihil suspicantibus nobis repentinè in nos iudices confidistis, ab accusatoribus delecti^c ad spem acerbitatis, à fortuna nobis ad præsidium innocentia constituti. Vt ego, quid de me pop. Romanus existimaret, quia seuerus in improbos fueram, laboravi, & quæ prima innocentis mihi defensio est oblata, suscepi: sic vos seueritatem iudiciorum, quæ per hos menses in homines audacissimos facta est, lenitate ac misericordia mitigate. Hoc cum impetrare à vobis ipsa causa debet: tum est vestri animi, atque virtutis declarare, non esse eos vos, ad quos potissimum interposita reiectione, deuenire conuenit. In quo ego, iudices, vos quantum meus amor in vos postulat, tantum honor, vt communi studio, quoniam in re. coniuncti sumus, mansuetudine, & misericordia vestra falsam à nobis crudelitatis famam repellamus.

PRO A. LICINIO ARCHIA. POETA.

ORATIO VICESIMASEXTA.

Synopsis.

Quæstio, An Archias, peregrinus seu non ciuis sit habendus? Accusator, Gracchus. Reus, Archias. Patronus, Cicero. Acta anno urbis 692.

petimarum artium studiis, & disciplina profecta, à qua ego nullum confiteor ætatis mætempus abhorruisse: earum rerum omnium vel in primis hic A. Licinius fructum à me repetere propè suo iure debet. Nam quoad

D longissimè potest mēs mea respicere spatium præteriti temporis, & pueritiæ memoriam recordari vltimam, inde vsque reperens, hunc video mihi principem, & ad suscipiendam, & ad ingrediendam rationem horum studiorum existisse. Quod si hæc vox huius hortatu, præceptisque conformata, nonnullis aliquando salutis fuit: à quo id accepimus, quo ceteris opitulati, & alios seruare possemus, huic profectò, ipsi, quantum est situm in nobis, & opem, & salutē ferre debemus. Ac, ne quis à nobis hoc ita dici fortè miretur, quod alia quædam in hoc facultas sit ingenij, neque hæc dicendi ratio, aut disciplina: ne nos quidem huic cuncti studio penitus vniquam dedici fuimus. Etenim omnes artes, quæ ad

b. al. quàm sita est in n.

c. al. vni. al. iuncti. d. al. fuerit mus.